

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXIV.

Prosinec 2015

číslo 12

Verše

Přes štěstí vidění
tak slepý
přes dar slyšení
tak hluchý

Ve větru list v lásce sám
v tenatech pták v dešti zpěv
v růži červ v naději klam
v hrdle pláč v slovech krev

Přes štěstí vidění
tak slepý
přes dar slyšení
tak hluchý

František Halas

Úvodem

Advent je časem hledání, očekávání a otevírání se Bohu a lidem. V jeho prostoru jsou pro nás důležité dvojice: Zachariáš a Alžběta, Marie a Josef, Simeon a Anna. Ty ženské postavy nejsou rozhodně vedlejší. Ženám zůstáváme stále dlužni. V tomto Okénku nabízíme hlas několika žen. V jaké míře počítáme s Ježíšovým: „Každý znalec Písma, který se stal učedníkem království nebeského, je jako hospodář, který vynáší ze svého pokladu nové i staré“? (Mt 13:52)

Vánoce jsou svátky pokoje, rodiny a porozumění s druhými. Nic z toho není samozřejmostí. Na východní Ukrajině, v dalších místech, kde se válčí, a na útěku z těchto míst, jde o život. Myslíme i na tyto potřebné. I naši předkové zažili války a mnozí z naší země utíkali. My jsme zatím žádného utečence neviděli. Ani se k nám nikdo nehrne. Nenechme se manipulovat politiky, kteří v lidech probouzejí strach, aby se pak šikovně stavěli jako zachránci. Tato taktika mnohokrát vyšla.

Milí čtenáři, Vám i sobě přeji pěkné Vánoce a rozvahu. A umění naslouchat blízkým i vzdálenějším.

/v

VĚRCHUŠKA

„Věrčuška“ je „něžné“ ruské označení mocenských struktur společnosti. Ty ovšem něžné nebyly. Okolo Vánoc nám to připomínají postavy římského císaře Augusta a judského krále Heroda. Jejich vinou se Ježíš narodil mimo domov, stal se běžencem a imigrantem v Egyptě. Za velekněží Annáše a Kaifáše byl zajat, mučen a popraven. Ale stačil za svůj krátký život dát lidem radu, jak změnit svět, jak změnit společnost shora i zdola: „Kdo z vás chce být první, ať je poslední a služebníkem všech“. (Mk 10, 42-45.) To je konec šplhání nahoru, to je konec anonymních pánů světa. Jenže - shlížet z vrcholu pyramidy je tak svůdné! Papež František řekl, že uznává „pyramidu“, ale obrácenou špičkou dolů. Nahoře nymandi, staří a bezvýznamní - a věrčuška dole! V praxi to představil Ježíš (marně). Představuje to František (taky marně?). Řeší se tím také odvěký problém „kolektiv versus jedinec“. Už jenom pro tento geniální návrh lidstvu je třeba slavit Ježíšovo narození...

Jan Rybář

Strach z nebezpečí je tisíckrát horší než nebezpečí samo.

Daniel Defoe

Jak moc škodíme Bohu a jeho milosti, hovoříme-li o tom, že trestá hříchy, místo abychom hovořili o jeho laskavosti, která odpouští.

Římský biskup František při vyhlášení Roku milosrdenství

At tě neopouští milosrdenství a věrnost! Přivaž si je na hrdlo, napiš je na tabulku svého srdce.

Přísloví 3:3

Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu, a nedbáte na to, co je v Písmu důležitější: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba činit a to ostatní nezanedbávat.

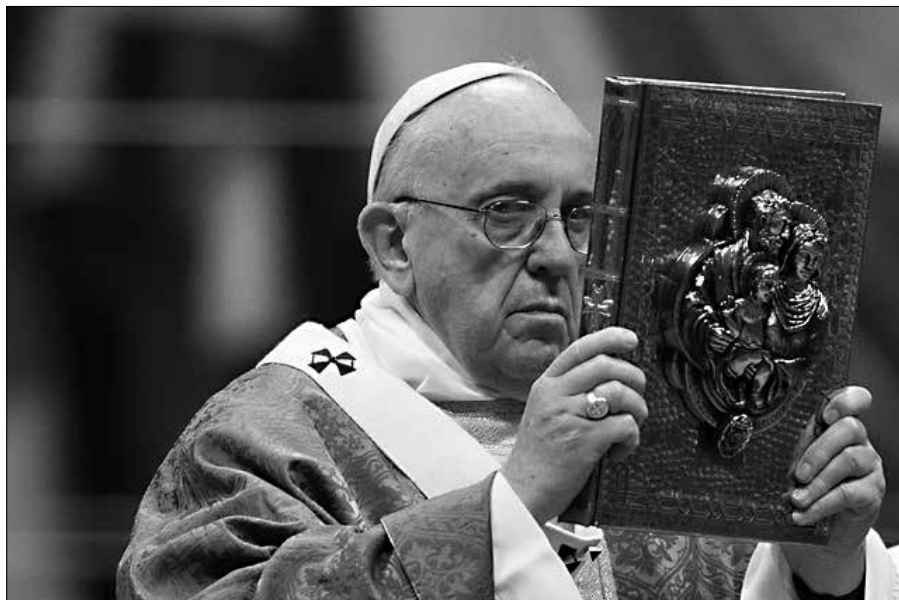
Mt 23:23

Na Božím soudu není milosrdenství pro toho, kdo neprokázal milosrdenství. Ale milosrdenství vítězí nad soudem.

Jk 2:13

„... přečetl jsem Korán“, argumentují někteří. „Přečetl jsem Bibli“, ohánějí se jiní, dokonce z ní citují úryvky. Porozumět je něco jiného než přečíst. Já jsem i Citadele začal rozumět až po létech.

/v

MODLITBA

Po teroristickém útoku v Paříži sepsal bratr Dominique Motte z dominikánského klášte-
ra v Lille modlitbu o pokoj, napsaný v duchu
Tibhirine, totiž v duchu trapistických mnichů,
kteří byli v této alžírské lokalitě zavražděni is-
lamisty v roce 1996. Modlitbu vydali pařížští
biskupové 18.11.2015.

„Odzbroj je! Víme, že toto extrémní násilí
je hrozivým každodenním chlebem v Irá-
ku, Sýrii, Palestině, Středoafričké republice,
v Súdánu, Eritreji, Afghánistánu a nyní za-
sáhlo i nás.

Odzbroj je, Pane, a učiň, ať mezi nimi po-
vstanou proroci, kteří vykřičí své rozhořčení
a stud nad tím, jak znetvořili obraz člověka
a obraz Boha.

Odzbroj je, Pane, a pomoz nám, je-li to nutné
a protože to nutné je, abychom využili všech-
ny prostředky k odhodlané ochraně nevin-
ných.

Avšak bez nenávnosti.

Odzbroj také nás, Pane, ve Francii, na Západě,
abychom neospravedlňovali začarovaný kruh
pomsty a zároveň se poučili z dějin.

Dej nám, Pane, schopnost naslouchat proro-
kům vedeným tvým Duchem.

Nedovol, abychom upadli do zoufalství,
i když jsme zmateni šíří zla v tomto světě.

Odzbroj nás a učiň,
abychom se neopevňovali za zavřenými dveř-
mi, hluší a slepí, abychom se neskrývali za
privilegia, o něž se nechceme dělit.

Odzbroj nás po vzoru svého milovaného
Syna, jehož logika je jako jediná na výši udá-
lostí, které nás zasáhly:

„Neberou mi můj život. Já sám ho dávám.“

SVĚCENÍ ŽEN V PRAVOSLAVNÉ CÍRKVI: VIZE ELISABETH BEHR-SIGELOVÉ

Inga Dremlyuk
výňatek

Otázka svěcení žen se v pravoslavné církvi ob-
jevila poté, co se většina pravoslavných církví
stala členem Světové rady církví, což problém
nastolilo. Pravoslavné církve musely reago-
vat vypracováním oficiálního vyjádření svého
vztahu ke svěcení žen. V roce 1988 se na Rho-
du konala pravoslavná teologická konference
pod názvem Místo žen v pravoslavné církvi
a otázka svěcení žen. Výsledkem konference
byl dokument shrnující stanovisko pravoslavné
církve k tématu svěcení a roli žen v pravoslavné
církvi obecně.

Konference se také zúčastnila Elisabeth Behr-
Sigelová (1907–2005), francouzská pravoslav-
ná teoložka, která se otázkou svěcení žen v pra-
voslavné církvi dlouhodobě věnovala, a jejíž
názor zde chci představit.

Celý text, s odkazem na prameny, můžete
najít na internetových stránkách časopisu
GETSEMANY Listopad 2015.

1. kapitola textu popisuje argumenty proti
svěcení žen vypracované na rhodské konfe-
renci.

2. kapitola představuje život a dílo Elizabeth
Behr-Sigelové.

Ve vztahu k tradici se řídí zásadou, že je třeba
rolišovat mezi „posvěcenou církevní tradi-
cí, která je opravdovým vyjádřením božího
zjevení, a tradicemi lidskými, které ho často
zkreslují a zatemňují“.

3. kapitola popisuje vize Elisabeth Behr-Si-
gelové.

Všimá si jakým způsobem Ježíš v příběhu No-
vého zákona s ženami komunikuje. Ježíše do-
provází dosti malá skupina žen, ale i přesto se
Ježíš na ně neobrací jako na oddělenou skupi-
nu a nikdy je jako zvláštní skupinu neoslovu-
je. „Ježíš nikdy neodsuzuje nedostatky, které
jsou obvykle ženám přisuzovány: slabost,
lehkovážnost, smyslnost, nadměrnou emoci-

Četl jsem, jak světový tisk hodnotí výsledek
synody o rodině v Římě. (CIG 44). Ale jak ji
hodnotí papež? Stačí se jen podívat do jeho
tváře, zkrivené hněvem. Ani nemusíme číst,
co řekl v promluvě na závěr synody:

„Obnažila tvrdá a uzavřená srdce, která se
tradičně skrývají za církevním učením a bo-
hulibými záměry... Zkušenost synody nám
umožnila lépe poznat, že skutečnými obhájci
učení nejsou ti, kdo se ho drží do poslední li-
tery, nýbrž ti, kdo se drží jeho ducha. Nejde
totiž o ideje, nýbrž o lidi. A nejde o formulky,
nýbrž o dostupnost Boží lásky a odpuštění.
Církev není pro svaté, nýbrž pro ubohé hříš-
níky.“

Jan Rybář

konatelnou. Marie jako ideál ženy se jeví jako protiklad Evy – první ženy, která uvedla svět do zajetí hříchu a smrti a na jejíž vině má podíl každá žena. Podle Behr-Sigelové však ani demonizovaná Eva, ani idealizovaná Marie nemají s obyčejnými ženami nic společného. Za další problematický aspekt spojený s Marií Behr-Sigelová považuje představu její zvláštního napojení na svatého Ducha. Podle této představy je ženství sublimováno ve svatém Duchu. Není však chyba dělat z Marie nějakou esenci ženství? Pokud budeme vnímat Marii jako sám archetyp ženství, nebude tím právě její ženství umenšeno? Ona je žena, ale také plně lidská bytost, ve které podle Maxima Vyznavače „rozdělení mezi mužem a ženou je překonáno“. Umístěním Marie nad všechny ženy je ale takové rozdělení zachováno a navíc sakralizováno. Taková spekulace je v rozporu s křesťanským hymnem umístěným v listu Galatským: „Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši. Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.“ (Ga 3, 26–28). V praxi taková představa slouží jenom k oddělení idealizovaných žen od jakýchkoliv funkcí v církvi, které s sebou nesou autoritu a možnost rozhodovat.

Ženy jsou stejně jako muži pozvány k participaci na uskutečnění božího plánu pro lidství. Marie podle tradice církve není archetypem ženy nebo ženské svatosti. Je spíše symbolem církve, těla Kristova, jehož členy tvoří jak muži, tak i ženy. Marie anticipuje nového člověka, novou bytost a novou proměněnou lidskost.

Dnes, říká Behr-Sigelová, teologové, aby si udělali dobré svědomí, mají tendenci idealizovat zvláštní ženská charismata, která jsou výrazně jiná než charismata mužská. Biologické odlišnosti tak automaticky přenášejí na duchovní oblast. Lidství obou, jak muže tak i ženy, je však podle Behr-Sigelové důležitější

než pohlavní rozdíly. Člověka určuje lidství, nikoliv pohlavnost, neboť ta existuje i u zvířat. To ovšem neznámá, že pohlavnost není pro lidské bytosti důležitá. Podle Behr-Sigelové je pohlavní rozdílnost člověka pozváním ke komunikaci respektující odlišnost jiné osobnosti.

Charismata v křesťanském smyslu jsou dary Ducha svatého. Rozmanitost služeb je určována rozmanitostí charismat, kterými Duch svatý neobdarovává jednotlivé skupiny lidí, určené podle těch či oněch obecných charakteristik (rasových, národnostních, sociálních nebo pohlavních) – Duch obdarovává vždy konkrétního, jedinečného člověka. ...

V tradici a liturgické praxi církve můžeme nápadně spatřit kontrasty, které ženy v pravoslavné doprovázejí. Hned vedle sebe nacházíme osvobozující zvěst evangelia i archaická tabu, teologickou antropologii jak fyzickou, tak i spirituální a misogynní stereotypy zděděné po patriarchální společnosti. Ženství vyznačuje ze všudypřítomných ikon Bohorodičky, ale přístup k oltáři ženám zůstává zapovězený. Ženy, které vyšly vstříc zmrtvýchvstalému Kristu, titulují pravoslavná církev „Apoštolkami apoštolů“, ale čtení evangelia na bohoslužbě je ženám zakázáno.

Společné povolání pro pokřtěné ženy a muže je prorocky vyhlášeno ve svátosti křestní iniciace. Je určeno všem bez rozdílu pohlaví. Křest ponořením do vody znamená zrození do nového života ve společenství se vzkříšeným Kristem. Následující pomazání části těla svěceným olejem znamená pečeť svatého Ducha a vytváří z každého pokřtěného pomazaného Páně. Čerstvě pokřtěná dívka, stejně jako čerstvě pokřtěný chlapec, se oblékají do nových šatů. Zároveň ale v momentu, kdy jsou veškeré rozdílnosti takto setřeny a překonány, pokračuje rituál v rozporu s touto představou. Pokřtěný muž nebo chlapec je veden, případně odnesen do oltářního prostoru, zatímco pro dívku či ženu zůstávají oltářní dveře zavřeny. Dnes, říká Behr-Sigelová, mnoho

pravoslavných žen začíná vnímat tento rituál jako diskriminující a touží po změně.

Behr-Sigelová se obrací k antropologii svatých Otců ...

Ti potvrzují ontologickou jednotu muže a ženy. Ve středu jejich antropologických úvah se nachází Genesis 1,27–28 a List Galatským 3,27–28. Žena stejně jako muž obdržela privilegium být stvořena jako obraz Boží. Řehoř z Nazianu říká: „Jeden a tentýž Stvořitel pro ženu a muže, pro oba dva stejná hlína, stejný obraz, stejná smrt, stejná vzkříšení.“ Pro církevní Otce byla žena často „protějškem“, „jiným“, se kterým oni mohou vést dialog, jejich učitelkou v duchovním zápasu. Jejich rovnostářství vycházelo z eschatologické perspektivy naplnění času, kdy pohlavnost bude radikálně proměněna.

Otcové často mluví o lidské přirozenosti Krista, o vtělení, o jeho zlidštění, ale ne o jeho zmužštění. ...

Pro církevní otce nebylo tolik důležité, že se Syn stal mužem (vir), ale, že se stal člověkem (homo).

Právě z těchto důvodů se podle Behr-Sigelové nejeví argument o liturgickém symbolismu, kde kněz symbolizuje Krista, jako relevantní. Jediným vykonatelem svátosti je Kristus. Kněz mu pouze propůjčuje své ruce a jazyk. Proč tyto ruce a jazyk tedy nemohou patřit ženám?

Behr-Sigelová také podotýká, že patristické období se shoduje se službou žen diakonek v církvi. Náplň jejich služby reagovala na jejich potřeby v srdci patriarchální společnosti. Tato služba byla uznávána jako opravdové svěcení. Dodnes v pravoslavné církvi tato možnost existuje. Např. v 19. století se začalo v ruské pravoslavné církvi pracovat na přípravě obnovy řádu diakonek. Tento pokus ale kvůli vypuknutí revoluce v roce 1917 nebyl uskutečněn.

Závěr

Podle Behr-Sigelové se svěcení žen dá odvodnit teologicky. Kněžské svěcení je darem Ducha svatého. Dary Ducha se vztahují na celou církev a nejsou podmíněny pohlavím toho, kdo tyto dary přijímá. Antropologie svatých otců ženy nevyklučuje, jejich christologie neklade důraz na Kristovo mužství, ale na jeho lidství, na němž participují také ženy. Zároveň si je ale Behr-Sigelová vědoma toho, že rozhodnutí o svěcení žen by určitě vedlo k rozštěpení církve. Proto závěrem říká: „S uvědoměním si takového nebezpečí zmírníme svou netrpělivost. Nejdůležitější dar je láska a láska je „trpělivá“ a „vždy doufá“ (1 K 13, 4–7).“

Inga Dremlyuk k tomu dodává: Pro mě je důležité, že v mé vlastní církvi existuje prostor pro vedení diskuse o možnosti svěcení žen. Tato práce byla pro mě hledáním teologických argumentů a předpokladů, které by tuto možnost otvíraly. Vize Elizabeth Behr-Sigelové poukazuje na existenci těchto možností i na to, že v současné době je třeba být otázkou svěcení žen opatrnými. Je to otevřená otázka do budoucna.

Německá kancléřka Angela Merkelová patří mezi nejmočnější lidi světa. Spojené státy možná čekají na první prezidentku Hillary Clintonovou. Slovensko už mělo premiérku Ivetu Radičovú, Polsko má třetí, po Haně Suchocké a Evě Kopacové Beatu Szydlovou. Vy sama jste příkladem ženy, která se také výrazně v politice prosadila. My Češi na první premiérku, nebo dokonce prezidentku stále čekáme. Nevíte proč?

V čem je pro ženy obecně politická kariéra obtížnější?

Žena je například zranitelnější. Znáte přece knihu pana Zemana, kde je jedna velmi nechutná pasáž věnovaná jedné političce (Jak jsem se mýlil v politice, kde se Miloš Zeman pouští do pomluv Petry Buzkové - pozn. autora). Vy muži to máte jednodušší. Nezáleží na tom, jak vypadáte. Média vás respektují. Vzpomeňte si, jak jste se posmívali bývalé ministryni obrany Vlastě Parkanové.

Nic takového by mě v životě nenapadlo.

Ale média to dělala. Prostě nebyla modelkový typ. A ženy političky jsou ohrožené především ženami - novinářkami. Nakonec, jmenujte mi jednu českou šéfredaktorku hlavních novin.

Jsu tu. I v novinách, kde jsem kdysi, v roce 1992, začínala, byla šéfredaktorka, ale jistě, mužů je více.

Protože ženy mají v životě ještě jiné cíle, jiné role a povinnosti.

To mi kdysi říkala Petra Buzková: když se blížily Vánoce, poslankyně ve sněmovně už byly nervózní, že by potřebovaly něco chystat, ale muži poslanci rádi prodlužovali debaty, aby se domácím pracím vyhnuli.

Dneska zvládnete domácnost snadněji. Máme pračky, myčky, domácí roboty. Nemusíme honit kuře po dvoře, abychom ho pak zabily jako naše babičky. Vedla jsem a vedu velkou domácnost, to již není problém. Jde o odpověď na základní otázku: potřebujeme ženy v politice?

Velmi si je tam přeji.

A proč?

Protože jen čistě mužský pohled na svět je nutně omezený.

Nevím, dotěť vám celkem stačil. Ale když chceme mít opravdu demokracii, musíme slyšet nejenom názory, ale také možná řešení a zkušenosti 51 procent občanů. A to jsou ženy.

Proč je vylučujeme? Utkvělá představa, že politika s ženami bude krásnější, slušnější a méně korupční, je samozřejmě úplně falešná. Ale my ženy máme jiný životní příběh. Například nepozíráme své následovníky. Muži zhusta ano. Hodně savců požírá mladé od jiného samce. Dělají to tygři, lvi... A co dělá lvice? Schová mláďata tak, aby je nový partner nesežral. To je potřeba vědět a vědět také, že ženy jsou schopnější vychovat následovníky - ženy i muže. Ženy - samičky - nežerou děti jiných.

Jak se muži chovají v politice k ženám? S přirozenou úctou, nebo s lehkým opovržením „co nám ta ženská do toho mluví“?

Záleží na tom, jestli je ohrožujete. Pak se muži někdy nad cigaretou nebo nad vínem spojí. Kariéra je pro muže velice důležitá, protože mnozí muži vidí v kariéře jediný smysl života. Vy muži jste historicky a geneticky nastaveni na to, abyste bojovali. Proto teď běháte po horách s flintami a alespoň předstíráte boj. My jsme zázemí a máme mnoho jiných cílů. Když se nepovede jeden, máme ještě druhý. Problémem je, že od žen nad padesát let se očekává, že budou dělat spoustu práce, která není nijak honorovaná. Očekává se, že se budou nezištně starat nejen o svou rodinu, ale i o vnoučata a stále častěji o rodiče své i svého muže. To jsou takzvané sendvičové ženy, které nevědí co dřív. A tyto ženy tvoří i většinu v dobrovolnických organizacích a charitě, také bez honorování.

A nejsou odměněny společenským respektem?

Jak? Čím? Budou mít vyšší penzi? Ne. Není to honorováno ani hodnotově, pořád slyšíte: ať už jde do háje, bába stará. Máme to v jazyce: stará bába. Ne paní filozofka, socioložka, politička, ne, stará bába.

Mění se to?

To se mění velmi těžko a jediný, kdo to může rychleji ovlivnit, jsou ženy, protože my vychováváme novou generaci. A jaké si je vychováváme, takové je budeme mít. Protože vy muži jste se už téměř úplně stáhli z výchovy. Nejste doma, jste dlouho v práci nebo v hospodě nebo máte koníčky, nejste ve školách, ve školkách, v družinách, v sociálních službách, nikde. Tam jsme jenom my - ženy.

V tom případě budoucnost patří ženám.

Doufejme, že také. Jako socioložka však vím, že nejlepší pracovní kolektivy jsou ty smíšené. Bez ohledu na to, jestli je vede muž, nebo žena. I když - všimněte si, že Angela Merkelová chodí v mužské uniformě. Kalhoty, sako.

Myslíte, že v tom je nějaký hlubší záměr?

Samozřejmě. Protože jinak by noviny řešily, jakou má halenku a jak má zapnuté knoflíčky. A paní kancléřka je takhle jenom myšlenka, nikoliv vzhled. Všichni poslouchají, co říká, a nemyslí na to, jak vypadá. Proto ta uniforma.

Otázka je, jestli to, co teď v Evropě sledujeme, neznamená její konec.

To uvidíme, ale chápu, že mnoho mužů by to potěšilo. Ale mám teď z Německa takovou zvláštní zkušenost: největší strach a schopnost zabývat se falešnými informacemi mají lidé, kteří jsou sami dávní imigranti nebo jsou z migrantských rodin. To je zvláštní. Já se nedivím, že spousta lidí má strach. Třeba o práci. Syřané, kteří k nám do Evropy přicházejí, umějí dobře anglicky, jsou to doktoři, IT experti, právníci, střední třída. Ti ubozí sedí v Jordánsku v uprchlických táborech.

Uprchlíci jsou teď vaše velké téma, mluvila jste o nich i 17. listopadu v Praze. Mimochodem, proč vlastně slaví slovenská poslankyně státní svátek v Praze?

A měla bych to slavit v Bratislavě s těmi bolševiky, kteří si nevšimli, co se stalo 17. listopadu? Nebo s estébáky, kteří se vynořují jenom na tenhle svátek? I když 16. listopadu jsem otevřela velice zajímavou výstavu o nových plotech. A proto jsem taky 17. listopadu v Praze na předávání Cen paměti národa řekla, že jsem si chtěla dát na svůj černý kostým hezkou brož z ostatného drátu. Pak jsem se na sebe podívala do zrcadla a řekla si, že to už teď nejde, protože ony ploty z ostatných drátů stavíme my. Ostatný drát je dnes již jiný symbol.

Nestavíme ty ploty ale přece jen z trochu jiného důvodu než před 30 lety? Nemáme z toho radost, ale Evropa a svět se mění.

Stavíme je proto, že si neumíme poradit se situací. A reagujeme typicky střeoevropsky. Říkáme si, že nás ty problémy prostě obejdou, že je nebudeme muset řešit a že s nimi vlastně nemáme nic společného, abych citovala některé slovenské politiky. „My jsme to nezpůsobili, tak proč bychom to měli řešit.“ Přitom před 20 lety k nám proudily desetitisíce lidí z Balkánu, třeba z Bosny, většinou muslimové. V Maďarsku jich bylo za pár dní 40 až 50 tisíc. Obdivovala jsem, jak Maďaři ani nežádali mezinárodní pomoc, poradili si s nimi sami. Na Slovensku jich zůstalo 12 až 15 tisíc. Integrovali se, dodnes s námi žijí a my nemáme problém. A přezlíjí jsme to bez masové hysterie, které jsme svědky dnes.

Co se za tu dobu změnilo? Minimálně jsme bohatší a máme víc zkušeností...

Nikdy dopředu nevíte, kdy a z čeho vznikne davové šílenství. Stejně jako dopředu nevíte, jaká skladba se v pop-music stane hitem.

Nepomáhají tomu sociální sítě a obecně internet? Lidé prostě vědí víc, nebo si aspoň myslí, že vědí víc.

Sociální sítě jsou sice zajímavé, ale ve skutečnosti jsou málo výkonné. Lidé na nich provozují cosi jako pasivní aktivismus. Něco olajkují, ale podle průzkumů jen čtvrtina z nich se odhodlá k činu. Samozřejmě že se informace šíří rychleji, ale přece jen ty tetky ve všich, které se bojí znásilnění od běženců, na sociálních sítích tolik nejsou. Ty informace se šíří vzduchem.

Možná že to jsou lidé, kteří nikdy živého uprchlíka neviděli. Ale jak jim chcete vysvětlit, že nemají k obavě ze znásilnění důvod?

Vždycky je to tak, že se bojíte toho, co neznáte. A ani vysvětlování zhruba u 30 procent lidí nepomůže. Co udělá strach a hysterie? Vylučují mozek a jakékoliv racionální argumenty jsou zbytečné. V medicíně se jako prostředek doporučuje prostě dotyčnému jednu „vlepit“. To se prý může. Člověk se otřese a začne myslet. Máme z mečiarismu zkušenost, že se lidé zamilovali do Mečiaru a neslyšeli na žádné argumenty. Byli agresivní a táhli Slovensko někam, kam možná ani sami nechtěli. Ale nebyli přístupni žádným argumentům.

Jak chcete profackovat dav lidí, kteří jsou občany stejně země jako vy, platí stejně daně, mají volební právo a obavy?

Nechci nikoho fackovat. Ale ani nemůžete očekávat, že ti lidé, kterými cloumá strach a nenávisť, prozřou. Když se nebudou moct vyzuřit na mešitách, jež tu ani nejsou a nebudou, vyzuří se na něčem, na někom jiném. Toho se obávám. A proto si kladu otázku: kde jsou církve, kde jsou osobnosti, univerzity, lidé, kterým podle sociologů říkám „vetovací skupiny“? Ti jediní se mohou pokusit zastavit to. Ale postavit se před dav a říct mu, že je dav, je hrozně nebezpečné. Přirozené autority by to možná zvládly. Nevím, proč si tolik lidí myslelo, že už budeme žít jenom v ráji. Že nebudeme muset nic řešit a platit na vlastní obranu dvě procenta HDP, k čemuž jsme se zavázali. Proč jsme si mysleli, že budeme dávat míň a ti druzí se o nás budou rádi starat? Tohle je zkouška pro celou střední Evropu, která je - jak se ukazuje - opravdu jiná než západní. Teď se rozhoduje, jestli z toho vyjdeme se ctí, nebo ne.

Znáte střední Evropu velmi důvěrně. Žijete v Bratislavě, často jste v Praze, byla jste velvyslankyní ve Vídni i Varšavě. V čem se „nová“ střední Evropa liší třeba jen od Rakouska?

Rakušané mají zkušenost z roku 1956, kdy k nim během maďarské revoluce přišlo asi 400 tisíc lidí. A pak čtvrt milionu Čechoslováků po roce 1968. Už vědí, že jsou momenty, kdy je lepší ukázat křesťanskou tvář a soucit.

Jenže krajní pravice sílí i tam. Ve Vídni udělala nedávno nejlepší volební výsledek v historii.

Samozřejmě. Třeba Jörg Haider, kterého jsem dobře znala, získával body tím, že hlásal, že Slované do Evropské unie nepatří. Protože prý jsme primitivní, špinaví lidé, kteří kradou a nedokážou dodržovat pravidla. Ještě nedávno jsme to byli my, kým v některých částech německy mluvících zemí pohrdali. Teď máme kravaty, obleky, jejich auta, ale to se všechno může během 24 hodin vrátit. Jako velvyslankyně ve Vídni jsem zažila všechny ty nápisy: „Češi, nekrástej tady.“ Dostávala jsem dopisy, ve kterých mi staré rakouské dámy s českými jmény psaly: „Co tu Češi dělají? Vždyť to vždycky byli naši sluhové.“

Právě. Sama říkáte, že ani v Rakousku s jejich zkušeností to nešlo ještě před 25 lety docela snadno.

Do Rakouska přijely v roce 1990 statisíce Čechů a Slováků. Politici zareagovali populisticky, vyhlásili referenda - „ať lid rozhodne“ - a lidé kolem našich hranic, hlavně ti starší, se vyslovili, že nechtějí, aby se tam budovaly mosty, cesty, ta infrastruktura, která tam kdysi byla. A o to se pak politici dlouhá léta opírali:

lid promluvil. Já si to vyčítala, ale i kdybych v roce 1990 byla zkušenějším diplomatem, nezabránila bych tomu. Tohle bylo rakouské řešení problému po pádu železné opony. Také tím vyhrávali volby.

Ale když je nevyhraji, nemají vůbec šanci věci ovlivňovat a měnit.

Nezlobila jsem se na politiky, jak je tady zvykem. Ti lidé mohli sami hlasovat, že chtějí nové možnosti komunikace se sousedy, které 40 let neviděli. Také jsem se smála, neboť v naší federální vládě byli lidé s německými jmény, třeba Klaus a Dienstbier, a na rakouské straně Klestil či Dostal. To bylo příznačné.

Ale časy se přece jen mění a Evropané budou mít asi teď, po útocih v Paříži, ještě víc důvodů obávat se příchodu dalších uprchlíků.

Co v nás zůstalo po 11. září 2001 v USA, po bombách v Madridu a Londýně před deseti lety? Zapomněli jsme na to, na stovky mrtvých. Nevzpomínáme ani na ty tisíce lidí, kteří zahynuli před dvaceti lety ve Srebrenici. Zapomněli jsme na teroristy Meinhofovou a Badera, na oběť Alda Mora. Zapomeneme i na Paříž a budeme dál klidně sedět v re-

multi-kulti nevdí ve sportu? Proč netrváme na tom, aby naše fotbalové týmy nebo běžci byli jen bílí? Nebojíme se jich, protože je známe. Tečka.

Obavy, nakolik tahle situace, kterou Evropa nepamatuje, změni náš způsob života, jsou úplně legitimní.

Protože si sami rádi omezíme svobodu? Budeme souhlasit s daleko větší policejní a tajnou kontrolou? Nebo budeme protestovat, že nám stát víc nahlíží do hrnců? A přitom sami velmi ochotně zveřejňujeme na Facebooku cokoli, dokonce fotografie svých dětí, což bych nikdy neudělala. A lidi klidně napíšu, že jsou nemocní, že někam pojedou, takže jejich byt zůstane prázdný. Promiňte, my rozhodneme, jak se náš život změni!

Vysvětlíte mi prosím jednu věc: jak se zrovna na Slovensku, kde parlamentní volby nikdy nevyhrál nikdo jiný než Mečiar a Fico a kde se v jednom kraji stal hejtmanem někdo jako neonacista Kotleba, mohl stát prezidentem Andrej Kiska?

Přesně jako v roce 1998, kdy se podařilo odstranit Mečiaru, se sešla skupina ambiciózních lidí, kteří si řekli, že takhle už dál ne. To

se prostě na Slovensku stává. Můj otec vždycky říkal, že my Slováci potřebujeme vždycky jen trochu pootevřít možnosti a rychle je využít. Hrozně rychle jsme dokázali vstoupit do NATO, EU a nakonec i do eurozóny. Teď jde o to, jak to bude ve střední Evropě dál. Pan Kaczyński léta říkal, že chce napodobit Orbána: oslabit Ústavní soud, centrální banku, vystrašit média. Už s tím začal. Uvidíme, jak nás to ovlivni.

Aniž bych chtěl jakkoliv podceňovat vaše šance, vypadá to ale, že Robert Fico vyhraje i příští volby na jaře 2016.

Ano, ještě by stejně jako pan Kaczyński mohl říct pár dní před volbami, že utečenci mají parazity. Na tom se dneska báječně vyhrávají volby.

A nevyhrál by je Fico i bez uprchlické vlny?

Asi ano. Zhruba 35 procent Mečiarových voličů z regionů, které sociologie popsala jako základnu luďáctví a Hlinkových gard, má v politice prostě rádo autoritu. A to je velmi těžké změnit. Masaryk si myslel, že pro vybudování demokracie je potřeba 40 let, ale teď to vypadá, že měl pravdu německý sociolog Ralph Dahrendorf a že na změnu opravdu potřebujete 60 let a tři generace. My máme za sebou pětadvacet let a výměnu jedné generace. Chce to ještě spoustu let. Ale přece se s tím nesmíříme. Nebo ano?

stauracích a chodit po ulicích. Tahle historie pomine, někteří uprchlíci s námi zůstanou, někteří se vrátí domů, jen co se tam uklidní situace. Je ovšem směšné argumentovat, že jsou ohroženy křesťanské hodnoty. A pikantní je, že to říkají i bývalí komunisté, kteří dělali 40 let všechno pro to, aby je z nás vymýtli.

Stejně bude teď asi těžké přesvědčovat Francouze, aby se nebáli, že jim nic nehrozí. Ale oni přece přijímali desítky let statisíce francouzsky mluvících Afričanů i Arabů. V Alžíru kdysi žili Arabové stylem jako Francouzi. A nakonec, ve vládě už mají ministryně arabského původu. Nebo polovinu fotbalového týmu. Proč nám to vadí na ulici, když nám

AKTUALITY

Na Štědrý den bude „**Lucerničková**“ mše v 16 hod. v orlickém kostele.

Na Slavnost Narození Páně 25. prosince na Orlici v 10.15 h. při bohoslužbě dává Familia cantorum „**Českou mši vánoční**“ Jana Jakuba Ryby.

Na sv. Štěpána 26. prosince bude **koncert dětí „Zpívání u jeslí“** v kostele sv. Václava v 15 h.

Betlém v kostele sv. Václava - k zhlédnutí pro veřejnost 26.12. 14-17 hod.

Koncert sboru žambereckého gymnasia Corale - 27. prosince v kostele sv. Václava v 16.30 hod.

Poděkování za rok 2015
31.12. prosince v kunčickém kostele v 17 hod.

Čes. křesť. akademie pořádá **přednášku Vítězslava Vursta: „Aby pomoc uprchlíkům byla skutečnou pomocí...“**
Evangelický kostel - 16. ledna v 19 hodin.

PROSINEC VE STREETU

7. 12., pondělí **linoryt - šablona**
(výtvarná technika - výroba šablony z lina na potisk)

10. 12., čtvrtek **linoryt - tisk**
(obtváření motivu na cokoliv, co si přinesete - triko, papír,...)

14.12., pondělí od 16 hod. **perníčky**
(pečení a zdobení vánočních perníčků)

21.12. - 3.1. **vánoční prázdniny**

Preventivní téma: **alkohol**

Čekají nás Vánoce a slavení Nového roku. Víš, jaký alkohol patří mezi tvrdý? Chceš zjistit, jaké následky může mít nadměrná konzumace alkoholu? Přijď za námi do Streetu a můžeme si o tom popovídat a vyslechnout třeba i tvé zkušenosti.

Vyhrazeno pro uživatele NZDM, pro děti a mládež ve věku 6 - 20 let.

Taušlova 714, Letohrad 561 51,

Facebook: NZDM Street-Letohrad

Přátelství Boha křtem přijal

8.11. Martin Formánek

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

11.11. Marii Mrázkovou 86 let
27.11. Karla Stejskala 82 let

BESEDY

SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(víra není podmínkou)
od 10.1. 2016 každou neděli
v 18 hod. na faře

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíly mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat
- zamilovanost a láska
- umění komunikace
- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek...)
- soužití s rodiči (pravidla, výhody a úskalí)
- hospodaření s penězi
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- poslání manželů
- sexualita jako boží dar a most
- příprava na svatební obřad

ZPRÁVY Z CHARITY

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA 2016

V prvních dvou lednových týdnech uspořádáme v našich obcích a městech tradiční Tříkrálovou sbírku. Koledníci přinesou do našich domácností přání štěstí, zdraví a pokoje, předají lidem drobné dárky a informace o činnosti Charity, a všem občanům nabídnou možnost přispět potřebným. Tříkrálová sbírka je největší dobrovolnická akce v ČR. Za 16 let své existence si získala důvěru lidí a díky ní se Oblastní charita daří podporovat některé služby na Orlickoústecku.

Ve sbírce za rok 2015 vybralo v našem regionu 504 skupinek koledníků celkem 2.309.509 Kč. 65 % z výtěžku zůstává Oblastní charitě a tato částka byla použita v souladu se záměry zejména na:

- zajištění služby domácí hospicové péče
- zajištění sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi
- zajištění služby odborného poradenství a rozšíření o nové kontaktní místo v České Třebové

Záměry použití Tříkrálové sbírky 2016

Zajištění služeb na Orlickoústecku:

- Charitní pečovatelská služba
- Domácí hospicová péče
- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- Občanská poradna
- Centrum pod střechou v Letohradě
- Sociální sprcha v Ústí nad Orlicí
- Nízkoprahové denní centrum pro lidi bez domova v Lanškrouně
- Rodinné centrum Kopretina Sloupnice
- Přímá pomoc

- Mimořádné situace
- Fond na rozvoj současných projektů
- Pomoc do Indie (vzdělávací projekty pro děti a mládež)

Každá skupinka koledníků Tříkrálové sbírky má u sebe zapečetěnou pokladničku se znakem Charity ČR, průkaz vedoucího skupinky, na kterém je číslo shodné s číslem pokladničky, a občanský průkaz, kterým se v případě potřeby prokazuje.

Bližší obecné informace k Tříkrálové sbírce najdete na www.trikralovasbirka.cz, regionální informace k TS a k činnosti Oblastní charity naleznete na www.uo.charita.cz a v časopise Charitní aktuality, který budou rozdávat koledníci.

Podporou charitních služeb sbírka pomáhá konkrétním lidem.

Díky Tříkrálové sbírce 2015 mohla Oblastní charita pomoci např.:

• Pečující rodině Š. a pacientovi domácí hospicové péče

Paní Š. pečovala se svými nejbližšími o svého 84letého tchána s onkologickým onemocněním. Rodině pomáhaly sestry domácí hospicové péče a paní Š. uvádí své zkušenosti:

„Sestřičky k nám jezdily dvakrát denně, kdykoli jsme mohli zatelefonovali a poradit se. Ráno udělaly hygienu, pomohly mi přesunout dědečka na postel, poradily nám spoustu praktických věcí - jak člověka chytnout, aby ho to nebolelo, kdy dát pít brčkem, kdy lžičkou atd. Dědeček byl nejdrív ve stresu a nervózní, bylo pro něj těžké přijmout stav bezmocnosti, protože celý život byl velmi aktivní. Měl metastázy v kostech, takže sebemenší pohyb byl pro něj velmi bolestivý. Postupně se ale medikací bolesti zmírnil a on se zklidňoval. Sestřičky konzultovaly jeho stav s hospicovým lékařem, kdykoli jsme jim mohli zavolat a poradit se, v případě potřeby přijely. Tuto péči hodně oceňovala i babička, a proto se cítila jistě. Byli jsme až překvapeni, jak to vše nesla klidně.“

Dědeček zemřel po třech týdnech, a zemřel tak, jak si přál - klidně, doma mezi svými. Pro nás to byly nezapomenutelné tři týdny. Stihli jsme si říct to, co bylo potřeba. Bylo to fajn - pro něj i pro nás.“

Jsmo moc rádi, že jsme dědečka mohli mít doma, a že nám Charita pomohla. Byla to pro nás velká jistota. Všechny sestřičky byly úžasné, měli jsme pocit, že dědeček pro nás není jen pacient, ale blízký člověk. Všechny, které k nám chodily, byly nesmírně vitální, lidské, jemné, a přitom profesionální. Vždy si věděly rady a velmi dobře odhadovaly situaci přímo na místě.... Bylo by dobré, kdyby lékaři v ordinacích tuto variantu rodinám nabízel. Ne každý může zůstat doma a pečovat o svého blízkého, ale často to lidé chtějí udělat, a s Charitou to jde.“

• Klientům Šance pro rodinu - sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi

Pracovnice terénní sociální služby dojíždějí do rodin, jejímž členům pomáhají v různých oblastech života. Sociálním pracovnícům této služby se podařilo:

- ukázat několika rodičům, jak se efektivně připravovat do školy se svým dítětem

- zlepšit prospěch několika dětí ve škole
- podpořit maminku se synem v hledání nového bytu, kam se mohli přestěhovat
- posílit maminky v jejich kompetencích, aby se staly samostatnější v péči o své dítě
- podchytit v začátcích některé problémy v rodinách a kontaktovat příslušného odborníka - psychologa, psychiatra, logopeda.
- pomoci několika rodinám získat přehled o svých financích a sestavit rodinný rozpočet
- pomoci při řešení exekucí – kontaktovat věřitele, soudce apod.

Tříkrálová sbírka v Letohradě bude 8.-10. ledna 2016.

V prodejnách Konzumu můžete kuponem č. 08 podpořit Oblastní charitu Ústí n.O.

Obchodní družstvo Konzum Ústí n.O. připravilo i letos program podpory regionálních neziskových organizací „Společně za úsměv“. Oblastní charita se ho účastní s projektem na vybavení nových prostor Občanské poradny v Ústí nad Orlicí.

Projekty třiceti neziskových organizací může široká veřejnost podpořit do **31.12.2015** v kterékoli prodejně Konzumu, a to formou 30Kč kuponů, které jsou zde k dispozici. Obchodní družstvo Konzum mezi zúčastněné organizace dále rozdělí 100.000,- Kč ze svých prostředků.

Oblastní charita se projektu účastní pod č. 08 – vybavení nových prostor Občanské poradny v Ústí nad Orlicí (stůl, židle, police...) Občanská poradna poskytuje bezplatné odborné sociální poradenství na Orlickoústecku již 12 let. Může být nápomocna každému člověku, který se ocitne v obtížné životní situaci a hledá její řešení.

Více o činnosti Občanské poradny a Oblastní charity Ústí nad Orlicí na www.uo.charita.cz
Více o projektu „Společně za úsměv“ na www.konzumuo.cz/szu.

*Oblastní charita Ústí nad Orlicí
www.uo.charita.cz/IM*

FAMILIA CANTORUM ZPÍVALA V BELGII

V roce 1999 jsme dostali nabídku smíšeného sboru z malého, venkovského městečka Geluwe v Belgii. Chtěli vánoce v jubilejním roce 2000 oslavit českou „Rybovkou“. Po našem opatrném souhlasu přijela nejdříve delegace k dojednání podmínek a v červenci celý sbor Alieta vita k první společné zkoušce. Už tenkrát zpěv vypadal nadějně. Na sv. Štěpána navečer vyrazily dva autobusy Lukabuse na dalekou cestu. Vezli jsme s sebou sólisty i kompletní orchestr, kromě tympánů. My jsme kromě „Hej, mistře“ zpívali ještě pásmo českých koled, vše na dvou místech. Belgičané byli nadšeni, po dvou letech se akce opakovala v Letohradě.

Kontakty s Alieta Vita byly udržovány, hudební vedoucí Marijke Bonte miluje českou muziku. Z toho vyplynul návrh oslavit jejich 30. výročí právě touto hudbou. Třetího listopadu večer tedy vyrazily zase dva autobusy (samozřejmě s „naším Poldou“) směr Flandry. Cesta byla nad očekávání rychlá a plynulá, tak jsme ve středu odpoledne zakotvili v Geluwe na náměstí. Ubytovali jsme se v hostitelských rodinách a den zakončili zkouškou obou sborů a orchestru v kostele.

Sbor Alieta vita pro nás připravil bohatý program. Ve čtvrtek jsme navštívili městečko Dranouter, ve kterém je centrum tamního folklóru. Zde jsme si zahráli několik tradičních vlámských her. Poté následovala procházka blízkým okolím, na které nás doprovázel místní harmonikář. Odpoledne následoval výlet k moři, kde jsme viděli tradiční způsob lovení krevet, a protože byl právě odliv, nasbírali jsme si mušliček, co se nám do kapes vešlo. Večer jsme se opět všichni sešli na generálce v kostele. V pátek jsme navštívili město Yper, ve kterém byl za první světové války poprvé použit plyn yperit. Město bylo srovnáno se zemí a během 20. století kompletně postaveno podle původních plánů, včetně dnes už neogotické katedrály. Okolo centra města jsou dochovány starobylé hrad-

by, které protíná Menenská brána. Je to vlastně pomník padlým britským vojákům, jména nezvěstných jsou vytesána do jeho zdí. Je jich přes 55.000 ... Odpoledne jsme navštívili jeden z největších válečných hřbitovů s 12.000 náhrobky. 1. světová válka zanesla velké stopy v historii této země...

Po večeri v rodinách následoval dlouho očekávaný a připravovaný koncert. Kostel byl zaplněn do posledního místa a myslím, že se velmi povedl. Jak to vyjádřila jedna mladá členka sboru: „Když sem přišli, tak se všichni tvářili tak divně, ale teď, na konci, se všichni usmívají“. Na pořadu byla Pavlicova Misa brevis, čtyři biblické písně, tři moravské dvojzpěvy a slušná řádka národních písní. A to prosím všechno v češtině, provedené oběma sbory a orchestrem. Klobouk dolů před Vlady - jejich jazyk je pro nás naprosto nesrozumitelný a velice těžko bychom se učili jejich, byť jedinou, píseň.

V sobotu dopoledne nás čekalo setkání se starostkou města Geluwe a po vydatném obědě jsme se přesunuli do blízkého poutního místa. Zde jsme doprovodili odpolední mši svatou Misou brevis Jiřího Pavlici. Po společné večeri už nás čekalo loučení a po 21. hodině odjezd domů. Díky našim skvělým řidičům parkovaly naše autobusy již v neděli ve 14 hodin na letohradském náměstí.

Jednalo se o velice vydařený zájezd, o čemž svědčí nejedna slza na obou stranách při loučení. Mladí členové sboru získali další podněty pro učení cizích jazyků a pro práci ve sboru. Musíme poděkovat všem sponzorům a městu Letohrad. Přijeli jsme domů s pocitem dobře vykonané práce a s plnou hlavou krásných zážitků a lidské sounáležitosti, které nemusí vadit hranice, ani vzdálenost, ani jazyková bariéra.

Velký dík patří našemu sbormistru Petru Hoffmannovi za jeho odvalu a trpělivé vedení a Kristýně Chomové za organizaci celé akce.

Vladimír Tomek a Jana Faltejsková

ZE ŽIVOTA SKAUTŮ

Podzim se nám pomalu mění v zimu, tak bychom se s vámi rádi podělili o to, co se v našem středisku od začátku nového skautského roku událo. Skautský rok začíná stejně jako ten školní, tedy v září. A k jeho začátku patří tradičně aktivní účast našich skautů při prodeji občerstvení na Kunčické a Svatováclavské pouti.

Důležitým mezníkem našeho střediska je tradiční, letos již 18., Robinův oheň. Je to vlastně setkání skautů z celého střediska, tedy nejenom z Letohradu, ale i z obcí Mistrovice, Verměřovice a Dolní Čermné, které pod nás také patří. Letos jsme se sešli v sobotu 26. září brzy po obědě u skautské klubovny na Kunčících – Urbanky. Po slavnostním nástupu se skauti rozdělili podle kategorií do dvou skupin.

Skauti a skautky měli nachystanou bojovou hru v lese nad Ovčínem a vlčata a světlušky zdolávali úkoly na stanovištích rozmístěných po kunčickém hřišti. K večeru jsme se všichni zase sešli u Urbanky, odkud jsme po slavnostním nástupu vyrazili společně do kunčické skalky. Zde byl přichystán slavnostní oheň, který každoročně zapalujeme na památku na zakladatele našeho střediska bratra Robina. U této příležitosti byla předána skautská vyznamenání lidem, kteří se zasloužili o rozvoj skautingu v Letohradě, nebo nezištně pomáhají tam, kde je třeba. Tohoto slavnostního ceremoniálu se každoročně účastní i rodiče *našich skautských dětí*, což nás vždy velmi potěší.

Skautský rok byl tedy zahájen a naše oddíly rozjely svou činnost jak v systému každodenních družinových schůzek, tak nejrůznějších výprav a víkendových akcí.

Vlčata (chlapci ve věku 6-10 let) vyrazila za dobrodružstvím předposlední říjnový víkend do Liberka u Rychnova nad Kněžnou. Námí oblíbená chalupa se pro letošní víkend proměnila na „Výcvikové středisko NASA“, jehož cílem bylo vycvičit našich 21 účastníků pro misi na Mars. Nejprve proběhl výcvik - hráli jsme různé stolní hry nebo hry v přírodě, v sobotu odpoledne jsme jeli ke kosmodromu a nastoupili do naší rakety (rozhledna ve Skuhrově nad Bělou). Večer jsme již úspěšně přistáli na planetě a vydali se za tmy hledat vzácnou svítící marťánskou horninu, která zachránila lidstvo. V neděli proběhl boj s Martány a úspěšný návrat na naši planetu. Všem účastníkům se „mise“ líbila (nejvíce večerní hra), počasí nám přálo a už se těšíme na další dobrodružství.

Světlušky také využily posledních krásných podzimních dní a vyrazily na návštěvu do

hlavního města kraje Vysočina. Jihlavu jsme si prošli ve dne i v noci, vylezly jsme na vyhlídkovou věž kostela sv. Jakuba Většího, podívaly jsme se do katakomb a samozřejmě jsme navštívily i nádhernou jihlavskou ZOO. Celým kouzelným víkendem nás provázely čarodějky Xena, Xina, Xirada, Xurada, Xinda a Xunda a protože jezdíme na vikendovku i na jaře, je možné, že se s nimi ještě setkáme. A nezahlál ani 3. oddíl skautů. O podzimních prázdninách jsme byli (stejně jako každý rok) stanovat ve Vápenkách u Letohradu. Šla se nás pouze polovina oddílů kvůli řádění nemocí. Pro nováčky je to trochu zkouška ohněm, protože tato akce je dost náročná – o to víc si ji ale užíváme. Letos bylo relativně teplo a tak jsme se neprobouzeli se spacákem od jinovatky. Každá družina měla vlastní stan a v něm si vařila vlastní jídlo. Vrátili jsme se celí a zocelení na nadcházející zimní období. Roveři a Rangers se zúčastnili sbírky pro Východní Ukrajinu a vyrobili také několik plyšáků pro radost tamním dětem. Protože nejen hrou živ je člověk, patří ke skautskému životu také práce. Kromě zmíněné pomoci při pořádání letohradských poutí, jsme jednu listopadovou sobotu také smýčeli a zkrášlovali naši Urbaniku zevnitř i zvenčí. Ve vánočním čase čeká na naše oddíly ještě trochu jiná „práce“. Těsně před Vánoci budou roznášet do domovů Betlémské světlo a po Vánocích zase pomůžeme se zajištěním Tříkrálové sbírky.

Za letohradské středisko skautů Eliška Kovářová, Ondřej Skalický, Josef Lorenc – Harry, Martina Novotná a Jana Faltejsková

Sedíme se Zorou v kostele a nemodlíme se je tady lepší než venku i když taky zima mám namrzlou ruku a v automatu jsme snědly polívku
Zora se tváří jako samotná panenka Marie ale stejně neví co si počít
na pivo už nemáme tak si vyčítám tu polívku to mohlo být pivo
V kostele kdyby topili bylo by hned více lidí každý by se k tomu Ježíškovi víc modlil těch dědečků těch babiček toho veselého starého národa
automat je podobný kostelu chodí tam podobný lidi *Vladimíra Čerepková*

Blahopřání

Milá paní Vaculíková,
k Vaším devadesátinám Vám přejeme vše dobré. Velice si Vás vážíme, nikdy jste nebyla tou, která stojí ve stínu Vašeho manžela. Mějte se dobře. *Letohradská farnost*

Poděkování

Děkujeme sboru Familia cantorum za krásný adventní koncert.

Děkujeme panu Záborskému za krásnou výstavu v orlickém kostele. Těšíme se na příští výstavu.

Můj přítel nevěrec

Je to zvláštní chlapík. Když řekne, že přijde tehdy a tehdy, tam a tam – buďte jisti, že tam bude, i kdyby trakaře padaly. Na rozdíl od mých věřících přátel – některých – kteří tam určitě neprijdou, i když trakaře padat nebudou.

Je to takový medvěd. Nikdy neublíží, ale někdy má pocit, že ublížil, a tak se omlouvá, nemotorně a něžně, a při tom se za všechno to trojí stydí. Na rozdíl od mých některých věřících přátel, kteří pokládají za samozřejmost, že jim musím všechno prominout: „Prosím Vás, když už Vy ne, tak kdo by měl odpouštět?“ Nepamatuju se, že by byl o někom mluvil, či dokonce pomlouval. Jako by mu lidé představovali nějaký neurčitý celek, který má rád a nerad by jej rozebíral, protože by jej nedal dohromady. A to by byl nešťastný. Na rozdíl od mých některých věřících přátel, kteří velice rádi rozebírají a dohromady to dát nejen neumějí, ale ani na to nemyslí.

Ten nevěrec je – představte si to – zbožný! Má takovou divnou úctu ke všemu dobrému, úctu k pravdě a cosi dojmavého před věcmi neznámými. Patří tam Bůh? Nevím. Mám některé pobožné přátele, kteří už všechno dávno

vědí, mají na všechno neomylné recepty. Jak by ne, vždyť si tykají s Pánem Bohem!

Nikdy mi neřekl, že mě má rád. Já mu to také nesmím říci: měl bych dojem, že by on měl dojem, že ho chci nějak podplatit. A tak jsme jako dvě podvojně hvězdy, které kolem sebe krouží, protože je přitahuje síla, která zároveň dělí. Ta síla je asi svoboda. A mám zase jiné přátele, kteří mě ujišťují, že mě mají rádi, ale mihnou se kolem jako kometa. Objevují se nepravidelně, zpravidla když něco ode mne potřebují.

Je nevěrec. Ví, že věřím, ví, že toužím, aby věřil také on. To mu nijak nevadí, protože je nesmírně dobrý. Ale zde je zvláště citlivý: o této věci prostě nesmím mluvit. Ani se nepokouším. Moji věřící přátelé mi to zazlívají: „To je od tebe náboženská lhostejnost nebo zbabělost! – Dej mu tvrdý úder, ať se mu rozsvítí. – To máš tak malý strach o jeho nesmrteľnou duši? – Musíme přece naléhat včas.“ Tak a podobně mi radí.

Nedovedu se zachovat podle těchto rad. Vzpomínám na Krista – a jaksi se mi to nerymuje s jeho trpělivou láskou, s jeho moudrostí a s jeho smyslem pro „čas příhodný“.

Ale chtěl jsem se zeptat: Nevidíte kolem sebe také takové přátele? *Josef Zvěřina, 1969*

CHANUKA - SVÁTEK SVĚTEL

7. 12. 2015 (5776)

Chanuka je osmidenní svátek, při kterém neplatí zákaz práce. Svátek připomíná „zázrak oleje“ při druhém vysvěcení jeruzalémského Chrámu, kdy olej ve svícnech vydržel 8 dní namísto jednoho. Při soumraku se zapalují svíce a jedí se jídla připravená na oleji.

Oslavíme svátky světla

Svátky Chanuka patří mezi teologicky méně významné židovské svátky, jejichž původ sahá pouze do doby tzv. Druhého chrámu, a tedy nemají základ v Tanachu.

Uprímně řečeno, jsou to svátky poslední dobou vnímané podobně jako křesťanské Vánoce spíše jako záležitost pro potěšení dětí, důvod k rodinné sešlosti a jako komerční sláva se všemi negativními jevy. Alespoň v rodinách ne zcela ortodoxních se Chanuka slaví spíše ve světském duchu a na Západě se k oslavám přidávají i nežidé, neboť jde o společenskou událost. Na tom není nic špatného, horší je, když se pro samé dárky a bohatě prostřený stůl zapomíná na smysl oslav.

Tento problém se svěcením Chanuky není vůbec nový, učenci se po staletí pokoušeli dát hluboký duchovní smysl něčemu, co silně zavání pohanskou oslavou slunovratu na jedné straně a oslavou válečného vítězství zprvu zbožných, ale později zpoňastřelých bojovníků za židovskou nezávislost.

V moderní době se tato dávná snaha vtisknout svátkům duchovní rozměr jeví jako ještě naléhavější. Uprostřed sekularizované společnosti, která ochotně přijímá všechny druhy zábavy včetně té původně svaté, je velice důležité nabídnout i něco více. Protože svět, alespoň západní svět, k němuž my zde

v Čechách, na Moravě a ve Slezsku patříme, nestrádá tolik hmotně, ale velmi strádá duchovně.

Také my všichni můžeme dát další a svatější rozměr pohanskému slavení znovuzrozeného Slunce i oslavám vítězství Makabejských. Stačí k tomu myslet více na Slunce Tóry než na pohanské symboly slunovratu a více myslet na vítězství nad temnotou duše než nad Antiochem. Naše doba je sice sytá, ale je neklidná a tíživá. Mnozí z nás se obávají věcí budoucích, lidské lhostejnosti i nenávisti, osobní samoty, zmaru i válek. Světlo chanukije ať nám i našim blízkým v těchto dnech symbolizuje především světlo božího slova, které svítí na cestu všem poutníkům a bloudícím a nezhasíná, ani když dochází v lampách olej, protože jeho zdroj je z jiné dimenze.

Předzvěst adventu tradičně přináší témata dovršení času, naplnění dějin, či konce světa, chcete-li. Jakoby potvrzením byl i děsivý masakr v Paříži, navíc v atmosféře masivního přílivu povětšinou muslimských uprchlíků, který prý věští konec naší civilizace.

Jenomže apokalypsa není pouhou depresivní zprávou o příšerných událostech konce, nýbrž zvěstí, že i v tom nejhorším je přítomen průvodce ke světlu, které nepohasíná, že ani ty nejtemnější věci nemají moci nad člověkem, pokud ten je dobrovolně nevpuští do svého nitra.

Jak nedávno psal básník a publicista František Schildberger, i Svatá rodina Josefa, Marie a malého Ježíše utíkala do egyptské ciziny „před pronásledováním, mezi lidmi jiné víry, do země, kam je nikdo nezval, do země kulturně cizí. Získali by podle dnešních debat

status politických uprchlíků? Nepodezírali by je spíš z toho, že jim jde jen o ekonomické výhody? Vždyť se nemohli prokázat žádným politickým pronásledováním, kterému by byli už vystaveni, a prchali před Herodem, legálně ustaveným vládcem Palestiny, a ta by jistě získala status bezpečné země.“

Jak poznat, zda migrant je naturelu Josefa či převlečeného Heroda? A vede aktuální úsilí tvůrců systému, stejně jako úsilí každého jednotlivce k takovému rozpoznávání? Novinové titulky i běžné hovory na ulici svědčí spíš o generalizaci. Ať už té, která dělá ze všech muslimů potenciální vrahy, nebo obětní beránky. Munice obou těchto táborů směřuje proti sobě a řinčení slov úspěšně zastírá podstatu problému a možnosti se ho alespoň pokusit řešit.

Mohu se islámu možná oprávněně obávat, mohu ho dokonce identifikovat jako ideový základ mnohých teroristických aktů. Ale co s tím? Nejen, že je spousta muslimských uprchlíků v pohybu kdesi po Evropě, nikoliv před jejími branami (takže volat po tom, aby tady nebyli, je poněkud liché), ale i tak je dost států v blízkém okolí s živými islámskými kořeny. Přerušíme s nimi styky? Budeme je ignorovat? Nebo zkusíme najít nějakou společnou řeč, budeme se učit vzájemnému respektu? Nebo budeme svým odmítáním vyrábět nové teroristy?

Vlastně příliš nevěřím neustálému opakování zájmen my, vy či oni. Každé my je tvořeno jednotlivými já. Kdo jsem? Jsem muž, bílý, Moravan, křesťan. A jsem na to hrdý. Jsem Evropan. Stejně jako někdo jiný může říct: Jsem žena, bílá, Češka, židovka. Jsem na to hrdá, jsem Evropanka. Nebo: Jsem muž, černý, Francouz, buddhista. Jsem muž, bílý, kosovský Albánec, muslim. Jsme na to hrdí, jsme Evropané. Přičemž hrdý je něco docela jiného, než pyšný. Jak dosáhnout toho, aby tento druh rozmanitého Evropanství nevedl ani k nenávisti, ani k relativizaci všech těchto identit a ke stvoření totalitního spolku unifikovaných améb?

Vraždění se bohužel nevyhýbá žádné společnosti či náboženství, včetně toho ateistického. Důkazem jen v Evropě minulých let je třeba norský Anders Breivik, Srbové v Kosovu nebo třeba šílený střelec v Uherském Brodě. Takové věci byly, jsou a budou. Ale co s tím? Budu se bát, protože zabíjí zlý terorista, zabíjí zlý řidič, zabíjí zlá rakovina? Protože smrt může nastat každým okamžikem života? Budu chtít zastavit vývoj, zajistit si nehybný mír? Ale tento druh míru nejlíp zajistí hrob. A ten není cílem mého bytí.

Je přirozené, že se obávám změny, opuštění sebou vystavěných jistot, že se obávám vstoupit do nejistoty cest. Jenomže strach ochromuje, svazuje a řekl bych je velmi účinným nástrojem temnoty. Barokní heslo Memento mori (Pamatuj na smrt) neznamena: Umírej každým okamžikem svého života. Naopak: Žij tak, aby ani smrt tě nezastihla nepřipraveného. Tedy: Nezapomeň žít. A to ani v situacích, kdy temná mračna kolem ti brání ve výhledu.

Jan Hanák

ZEMŘELA DANA GÁLOVÁ

jež překládala navzdory amyotrofické laterální skleróze

30. listopadu zemřela v 55 letech překladatelka a hungaristka Dana Gálová. V r.2006 jí byl prezidentem Maďarska udělen Důstojnický kříž Řádu Maďarské republiky za zásluhy. V r. 2005 získala tvůrčí cenu Obce překladatelů za Zpověď Sándora Máraie a v r. 2009 byla oceněna Magnesii Literou za překlad Deníků téhož autora. Mezi dalšími přeložila například knihy Pétera Esterházyho, Imreho Kertésze nebo Istvána Bibó. Dana Gálová zemřela na amyotrofickou laterální sklerózu, zákeřnou nemoc, která ji trápila posledních 15 let. Přestože kvůli tomu nemohla hýbat rukama a psát, nevzdávala se a pracovala dál s pomocí speciálního počítačového programu, který ovládala pohybem očí. Ještě v posledních týdnech života dokončila překlad další Máraiovy knihy. Otevíráme rozhovor, který jsme s ní publikovali před čtyřmi měsíci. Vypráví v něm, jak se se svou nemocí vyrovnávala a proč téměř celý svůj život zasvětila právě překladům z maďarštiny.

Amyotrofická laterální skleróza (ALS) je zákeřná nemoc. Člověk při ní postupně ztrácí nervové buňky, pomocí nichž ovládá svalové pohyby. Nakonec zůstává úplně paralyzovaný, jeho mozek ale jinak funguje stejně jako dřív. Většina lidí s touto nemocí umírá do pěti let, překladatelka a hungaristka Dana Gálová s ní žije už patnáct. Dnes je upoutaná na invalidní vozík, velmi těžko se jí mluví a čelí zhoršujícímu se dýchání. Stále však překládá a tvrdí, že její život se v důsledku nemoci v mnoha ohledech prohloubil.

Uvádíme rozhovor z Respektu 1.8. 2015

Píšete na počítači, stále překládáte. Jak to děláte, když jste ochrnutá?

S postupným ochabováním rukou jsem se i v téhle činnosti musela přizpůsobovat. Nej dřív jsem psala pomaleji, pak jen pravačkou, potom jsem diktovala tátovi, který nám pomáhá s péčí – ale na to oba rádi vzpomínáme, to jsme si užili práci i legraci a jeden druhého. Dnes už potřebuju vyšší techniku. Před dvě-

ma lety jsem prošla dost vážnou zdravotní krizí, nevypadalo to se mnou vůbec dobře. Manžel, který se nikdy nevzdává, mě tehdy rozptyloval plánováním dalších překladů. Když jsem se po čase opravdu vzpamatovala, měl už v ruce smlouvu. A právě tou dobou jsem se dozvěděla, že na českém trhu je nový švédský výrobek umožňující ovládat počítač očima.

Jde o panel velikosti doutníku, který je přichycený pod monitorem, a speciální software. Navíc se ukázalo, že u diagnózy, jako je ta moje, stát ze zákona přispívá na pořízení devadesát procent ceny. Tak tenhle zázrak mám a můžu psát texty a e-mail. Je to pro mě jako okno do vesmíru.

Asi to vyžaduje dost trpělivosti.

Ano, překládat tímhle způsobem je nezvyklé. Nemůžu ověřovat ve slovnících a zatím nedovedu spolehlivě a efektivně používat internet. Každou nejistotu musím v textu označit a potom ji s něčí pomocí dořešit. Celkově to klade nároky na paměť a soustředění. Takže je to záběr, ale nádherná. Moc mě to baví.

Kdy jste na sobě začala pozorovat první příznaky nemoci?

V roce 2000. Začaly mi atrofovat svaly na levé ruce. Zřetelně si vybavuju situaci, kdy jsem si chtěla ostříhat nehty na pravé ruce a zjistila jsem, že neovládnu nůžky. Začala jsem taky zakopávat, pak už i padat. Půl roku jsem chodila na různá vyšetření, ale lékaři mi tvrdili, že jsem v pořádku. Nesvědčí to však nic o jejich zanedbání nebo špatné úrovni. Amyotrofickou laterální sklerózu není lehké odhalit a kromě toho byl její průběh u mě velmi netypický. Obvyklá diagnóza dožití s touto nemocí je pět let a já s ní žiju už patnáct.

Jak jste tedy nakonec odhalila, co vám je?

Spolu s kamarády z filozofické fakulty jsme každý rok jezdili do Krušných hor kousek od Klínovce. Jezdívával s námi i jeden zkušený lékař, starý praktik, který mě vyslechl a velice důrazně mi kladl na srdce, abych neotálela ani den a objednala se na neurologickou kliniku. Tvářil se do té míry vážně, že jsem to zařídila ještě z hor. Po návratu začalo zevrubné zkoumání, přesto trvalo další půlrok, než padlo konečné slovo.

Jak jste přijala zprávu o své nemoci?

Upřímně řečeno, stanovení diagnózy trvalo tak dlouho, že jsem nebyla vystavena žádnému šoku. Od prvního příznaku jsem si pomalu a postupně zvykala na myšlenku, že to se mnou asi bude vážnější. A nikdy taky nastala chvíle, kdy bych se svou nemocí stála úplně sama na celém světě.

Neplakala jste, nesmlouvala?

Ne. Můj příklad ten údajně platný vzorec pěti fází podle psychologů Kübler-Rossových – popírání, hněv, smlouvání, deprese a smíření – popírá. Nikdy mne nenapadlo ptát se: proč já? Přirozená otázka podle mě zní: proč by to nemohlo potkat právě mě? Kvůli své nemoci jsem plakala jen dvakrát, ale to bylo hned na začátku. A ty slzy tekly za mé blízké, bylo mi jich strašně líto.

Neměla jste strach o sebe, netrpěla úzkostí?

Po určitou dobu mě děsila představa těžké dušnosti, protože právě tak velmi pravděpodobně jednou umřu. Vzpomínám si, že jsem si domluvila schůzku s jedním kamarádem, který je lékař. Chtěla jsem vědět, jaké mám možnosti sebevraždy. Ne že bych něco plánovala, prostě jsem to chtěla vědět. Ono to má totiž stejně neřešitelné úskalí – dokud se hýbu, není důvod, a když už se nehýbu, tak jak bych to mohla provést? Naštěstí jsem vždycky věděla, že mě moje rodina nenechá ve štychu. A tenhle pocit bezpečí se dokonale završil příchodem domácího hospice. Jeho lékaři se mnou do detailu probrali možnosti medikace, kdy mi v podstatě umožní, abych ty poslední chvíle prospala. Kromě toho můžu s lidmi z jejich týmu mluvit o všem, co s postupem choroby přichází, a taky o tom, o čem se lidé normálně stydí nebo bojí i přemýšlet. Já jsem si například takhle v rozhovoru se sestřičkou krásně ujasnila, co se odehrává bezprostředně po skonu a jaké mám záruky – nesmějte se mi –, že se omylem neocitnu v chladicím boxu ještě živá. To přece jsou relevantní otázky, ne?

Jak tedy přemýšlíte o smyslu toho, co se vám stalo? A přemýšlíte o tom vůbec?

Jsem přesvědčená, že nemoc sama o sobě smysl nemá. Není to žádná „lekce“, „trest“, natož „výsada vyvolených“. Za těžkou chorobou naopak vidím železnou logiku dlouhodobě potlačovaného stresu, neventilované nespokojenosti, ignorování odpočinku. Proto mi tolik záleží na tom, aby naše děti dokázaly žít optimisticky a aby mi tu zdrceně neseděly u vozíku. Věřící nejsem a ani to nepostrádám. Pro mě jsou v mé nemoci záchytnými body lidé z masa a kostí: manžel, můj táta, děti, pěkná řádka kamarádů a podporovatelů. Smrt je pro mě konec, ne začátek.

Když jste zjistila, že jde o ALS a co vás v budoucnu čeká, na co jste zprvu pomyslela?

Moje první myšlenka patřila rodičům. Rozhodla jsem se, že jim o své nemoci neřeknu, dokud to nebude opravdu nezbytné. Maminka se tak o mojí diagnóze nikdy nedozvěděla, zemřela dva roky poté, co mi ji lékaři stanovili. Můj táta byl po její smrti úplně na dně, ale jakmile zjistil, co mi je – už to nešlo tutlat –, zachoval se jako absolutní frajer. Navštívil svého kamaráda lékaře, aby se ho vyptal, co moje nemoc obnáší, a namísto aby se tím nechal zdeptat, aktivizovalo ho to. Okamžitě se zapojil do chodu domácnosti a udržuje se ve formě, aby byl maximálně zdravý. Pomáhá tam, kde už manžel nestihá: především skvěle vaří, dělá mi „komorníka“ a udržuje neustále slunnou náladu.

Když se nad tím zpětně zamyslíte, neřekla byste o tom tedy rodičům dřív?

Ano, po zkušenostech vidím, že můj postup byl zbytečná zbabělost.

A co vaše děti?

Tajila jsem to i před nimi. Syn měl před maturitou, dcera byla na vysoké škole a šťastně zamilovaná. Zdálo se mi brutální jim kazit ta pěkná léta. Zdálo se mi, že by to stejně nebylo k ničemu.

Nic na vás nepoznaly?

Ono to opravdu nebylo dlouho poznat. Pochopitelně si po čase začaly všimát mých narůstajících obtíží. Syn si mě vzal na kobeřeček. Přiznala jsem barvu a on se zachoval obdivuhodně. Byl tehdy ve druhém ročníku oboru filozofie a estetika, ale paralelně k tomu se přihlásil na medicínu, kde vystudoval fyzioterapii. Dodělal obě školy a nyní pracuje na neurologii a jistí mě z této strany. Stal se taky dobrovolníkem domácího hospice, který k nám dnes dochází, a vlastně mě s ním zkontaktoval, když nazrál čas. Dcera zase neustále zjišťovala novinky, které se kolem mé nemoci dějí. A bezděčně mě posílila, když přivedla na svět báječnou holčičku, která navíc dostala mé jméno. Tehdy se mi určitě pár vadných neuronů štěstím obnovilo.

Proměnila ta nemoc váš vzájemný vztah – k dětem, manželovi?

Prohloubila. Pokud jde o mého muže, jsme spolu pětadvacet roků. Ve velkém souznění. A léta s nemocí štěstí z téhle harmonie posilují. Opravdu víme, kdo jsme a čím jsme jeden druhému. Kdyby to neznělo hloupě, tak bych řekla, že v něčem je můj současný život lepší. Odfiltruje se balast. Vymizely běžné vzteky, zlobení, úvahy o volovinách. Je to takové zhuštěné. Můžu dělat, co mě baví, vidět lidi, které mám ráda. Vyzobávám si teď ze života hlavně dobroty.

Proč jste se vlastně bála více o rodiče než o své děti?

Velmi je miluju, a tak pro mě byla hrozná představa, že by trpěli. Není náhoda, že žádný jazyk nemá výraz pro osiřelého rodiče. Když vám umře rodič, jste sirotek, ale pro osiřelého rodiče výraz neexistuje, to není v řádu věcí. Děti člověk miluje nesmírně, ale podvědomě ví, že odchod rodiče přežijí. Budou smutné, opuštěné, ale čas jim pomůže s tím žít.

Co praktické věci? Co všechno jste musela po oznámení diagnózy najednou řešit?

To byla skutečná panika, která se týkala především hypotéky. Bydleli jsme původně na pražských Vinohradech v podnájmu. Po revoluci se nás ale nový majitel brutálním způsobem snažil dostat pryč. Čelili jsme nátlaku a vydírání, dům nám rekonstruovali nad hlavami. Zažívali jsme tehdy velký stres a strach, nejspíš někde tady si moje tělo řeklo – už nemůžu. Situace vyvrcholila tím, že podlaháři omylem způsobili v našem bytě požár, a to už jsme přivolali policii. Dohoda s majitelem byla najednou hladká: když prý si seženeme do tří týdnů něco jiného, vyplatí nás. Hypotéky se tehdy dávali na dvanáct procent, byla to pro nás obrovská zátěž. Můj muž kromě výuky na univerzitě přibral i spoustu tlumočení a přijal post šéfredaktora časopisu. Jednou se zhroutil pod stůl vyčerpáním. Mě zase lékaři nabádali, abych si užívala pěkného života, dokud to jde. Museli jsme to řešit rázně. Proto můj muž přijal místo ředitele Českého centra v Budapešti. Strídavě za námi jezdili můj otec a manželova maminka, aby nám pomohli s domácností a péčí. Já jsem coby manželka diplomata byla doma. Měla jsem malou pracovní v ýhledem na budín-

ské kopce. Konečně se mi splnil sen a mohla jsem v klidu překládat. Navíc jsem se mohla věnovat textům, které mají hodnotu. Krásných šest let. Bylo to jako líbánky, které jsme s mužem nikdy neměli. No vidíte, i takhle může vypadat život s ALS. Kdo by to byl řekl?

Jak jste si plánovala další život? Sestavila jste si seznam věcí, které byste ráda stihla?

Seznam ne, ale s mužem jsme si říkali, že ještě musíme vyjet na společnou dovolenou, protože později už to nepůjde nebo s námi naše děti již nebudou chtít jet. Vyrázili jsme na obligátní Kanárské ostrovy, to bylo v roce 2004. Nikdy jsme na podobné dovolené nejezdili a válení u moře jsme už vůbec neholdovali. Bylo to tedy zcela výjimečné, ale hezky nám to tam tehdy vyšlo.

Jinak jsem se snažila trochu cvičit, udržovat se. Tím, že nemám žádné bolesti, jen se to pomalinku zhoršuje, tak člověk dělá všechno normálně. Neměla jsem tendence něco stíhat. Lékaři mi sice řekli, že mi zbývá pět let, ale to je jen číslo, s tím si nevím rady. A já nejsem člověk, který by si stříhal metr, a nežiju ani příliš sama sebou. Mě zajímá, co je kolem.

Bavíte se spolu s vaším mužem o tom, co bude, až tu nebudete?

Abychom se bavili o budoucnosti, kde nebudu já, tak to ne. Pochopitelně bych si pro něj přála moc a moc štěstí, ale v tomhle musí být člověk opatrný. Nikdy nemůžeme vědět, kdo z nás odejde dřív. Ještě před rokem jsem měla vedle sebe svou bezvadnou sestru; byly jsme si hodně blízké. Uklidňovala mě, že můžu být v pohodě, že mě nahradí v roli babičky. A pak najednou odešla... Manželovi jsem dala instrukce ohledně pohřbu. Žádné majetky nemáme, v tomhle směru celkem není co vymýšlet. Jsme nadšení, že se nám letos v březnu konečně podařilo splatit hypotéku za tenhle byt. Taky jsme to spolu slavnostně zapili.

Jak jste se vyrovnávala se svou narůstající bezmocí, kdy jste viděla, že se nepostaráte o domácnost a pak už ani o sebe?

Díky tomu pomalému, postupnému tempu vcelku dobře. V tomhle je atypicky pozvolný průběh nemoci v mém případě milosrdný. Před deseti lety mi můj muž musel pokrátet maso, abych mohla připravit oběd, před pěti lety mi musel začít čistit zuby a dnes už o mě pečuje kompletně. Měli jsme tedy čas to postupně přijmout, naučit se to. Taky mi hodně pomohla věta našeho dlouholetého kamaráda Jana Borny, který má od revoluce roztroušenou sklerózu. Na mé zoufání, jaké břemeno naložím svou bezmocí na bedra rodině, jak je připravím o čas, který by mohli věnovat něčemu pěknému a pro sebe užitečnému, mi tehdy řekl: „Nelituj je, ono je to zúšlechťuje.“ Mně se tenkrát úplně rozsvítilo. Uvědomila jsem si, že se na věc dívám ze špatného úhlu: nemocný není žádná oběť a pečovateli není žádný chudák. Vybavil se mi pocit hlubokého uspokojení, když jsem kdysi uspávala vykoupané a nakrmené miminko nebo když jsem později koupávala svoji babičku. Pečující osoba má přetěžký úkol, obvykle jde až za hranice fyzických i psychických sil, nicmé-

ně osobnostně roste. Dneska už chápu, když mi pečovatelky, ale někdy i jiní při odchodu poděkují. Jdou od nás s vědomím, že byly nesmírně platné.

Co hygiena?

To je pochopitelně delikátní věc, jsem plachý člověk. V zásadě však o nic nejde. Chce to jen vzájemný respekt a pár grifů. Někdy se při tom zažije i legrace. Jednou jsem potřebovala urychleně na záchod; tehdy jsem ještě trochu chodila, muž mě vodil, podpíral mě ze zadu. Vyrazili jsme ke speciální WC židli zvané gramofon a v té nervózní chvíli zkroutil muže houser. Ocítl se v bolestivém záklonu, já zase v předklonu, on řval bolestí, já úzkostí, že nedobelháme včas. Dva běžící invalidi, to je samo o sobě groteska, ale my to ještě povýšili: v momentě, kdy jsem s ulehčením dosedla, se ukázalo, že není nasazený nočník. V tom zoufalém okamžiku jsme oba vybuchli smíchy.

Neměla byste, co se týče hygieny, pro podobně nemocné nebo pečující nějakou radu?

Podmínkou pro dobré zvládnutí bezmoci je, že člověk musí mít sám sebe rád. Kdo má nějaký mindrák či jiný problém, pro toho to musí být zlé. A u pečujícího je skvělé, když si počíná rychle, pečlivě a nemocnému hlásí, jaký bude následující krok.

Proč je tak důležité, aby vám pečovatel říkal, co se bude dít dál?

Díky tomu vím, že mě respektuje, že mě nebere jako věc. Je milé, když se mě pečovatelky při mytí zeptají o svolení, řeknou „s dovolením“. Lidé obecně nemají v komunikaci s nemocnými žádnou průpravu a většinou projevují zdvořilý ostych, který mě osobně spíš uvádí do rozpaků. Mnohem lepší je nedělat s tím velké cavyky. A pak si taky neuvědomují, že když člověk na vozíku s někým mluví, musí zaklánět hlavu, aby viděl stojícím do tváří a mohl komunikovat. Třeba pro mě je to vloženo bolestivě. Když se někde povídá nebo něco děje, je potřeba vozík natáčet, nenechat člověka stát bokem, či dokonce zády, na což je ideální myslet třeba na výstavě obrazů.

Necítí taky někteří lidé ostych, když vám mají podat ruku a vědí, že ji nemůžete zvednout?

Každý z mých pečovatelů, který přijde, pozdraví a pohládí mi ruku. Je to milé a jsem za to ráda, ale byla bych ještě radši, kdyby mi ji vzali a vložili do své. To mi chybí. Máte pravdu, že lidé často nevědí, jak potřebuji dotek. Jsou v tom bezradní a nevědomky si udržují odstup a tím pádem i určitou bariéru. Mám ale taky pár blízkých, kteří sem vtrhnou jako velká voda a skočí mi kolem krku. To miluju.

Jak se vlastně v poslední době cítíte? Jak vaše nemoc pokračuje?

Postup nemoci je pořád pomalý, ale je to postup. Jak jsem předpokládala, zhoršuje se hlavně dýchání. Pomáhá mi koncentrátor kyslíku, a když to nestačí, použiju morfinové kapičky. Jsem hodně unavená, naspím toho jako batole. Mám však vedle sebe přísného drába převlečeného za manžela a ten mě vytrvale popohání k lepším výkonům. Tak takhle se mám.

A jak to společně s mužem všechno zvládáte?

I v tomhle jsme se hodně naučili. Zpočátku jsme všichni panikařili, každý dělal všechno, což je špatně. Umravnil nás až můj syn, který navrhl, abychom si rozmysleli, co musíme udělat a co kdo z nás zmůže. Přísně jsme si delegovali funkce a úkoly, spočítali, co jsme schopni ufinancovat. Najali jsme si paní na úklid a žehlení, můj táta vaří, obstarává menší nákupy a pochůzky. Máme pečovatele a dobrovolníky domácí hospice, kadeřníka, pedikérku, nákupy objednávané přes internet. Až do loňského roku tu byla moje sestra, dneska už jen švagr – oba jako pevná síť. Taky máme několik kamarádů, které ve dne v noci můžeme zavolat a přijdou nám pomoci. To je moc důležité. Hlavou celé organizace je manžel. Na něm leží všechno, čtyřicet hodin denně. A on je pevný jako skála. Je štěstí, že jako vysokoškolský pedagog může hodně pracovat z domova. Kdyby měl chodit pět dní v týdnu do fabriky, tak nevím, to se z průměr-

cokoli, předem jste podezřelý. Vždycky se mi vybaví Švejk, pasáž, jak ten vojenský felčar předepisuje simulantům na všechno klystýr. Když jsem absolvovala návštěvu revizního lékaře, nevěřila jsem, že tomu ujdu... Všechny zmiňované štače jsou hrozně byrokratické, ale například pracovnice sociálního odboru na naší Praze dokážou obojí: vyřizují korektně a chovají se jako slušní lidé.

Čas potvrdil, že nejslabší články jsou takzvané revizáři. Schvalují proplacení nákladných zdravotních pomůcek. Můj vozík nebo počítačový program, díky kterému můžu dál pracovat, stojí sto padesát tisíc, takže se bez finanční pomoci neobejdu. Nestačí mít jen diagnózu, potřebujete i lékaře-esejistu, který bude umět poutavě napsat návrh. V mém případě byl první návrh neurologa stručný, a tak jsem byla vyrozuměna, že žádný vozík nepotřebuju, protože mám polohovací postel. V té době jsem ještě byla zvyklá na normální společenský život, jen vozík už mi působil potíže a bolesti, takže nápad zůstat v posteli

ného platu, invalidního důchodu a příspěvku na péči finančně utáhnout nedá. Já působím jako odborný poradce. Rodina to sice nazývá „odborný kibic“, ale to mě nerozhodí. Teď vážně: není snadné sedět a sledovat, jak ostatní vyplivují duši. Strašně dlouho mi trvalo, než jsem se naučila respektovat, že každý dělá věci po svém. Ženské jsou zvyklé pořád vykládat dětem, jak co dělat, těžko se toho zbavuje. Víte vy, co je to za muka, když před vámi někdo žehlí trička jinak?

Spousta lidí v podobné situaci si stěžuje na vyřizování příspěvku na péči. Měla jste s tím taky problémy?

Jednání s úřady je více: invalidní důchod, průkaz ZTP, příspěvek na péči a žádosti o pomůcky, to jsou hlavní témata. Všechna životně důležitá. A vždycky to spěchá, protože logicky žádáte, teprve když potřeba vznikne. V nejlepším případě se to „jenom“ vleče, často je to však ponižující procedura. Ať je vám

mě zaskočil. Tři měsíce fuč a já nemám nic než dobrou radu. Druhý návrh byl na celou stránku a za další tři měsíce jsem měla a dodnes mám vynikající polohovací vozík, díky němuž vydržím celý den mimo lůžko a můžu pracovat na počítači.

Překládáte z maďarštiny. Proč právě tenhle „vzdálený“ jazyk?

Maturovala jsem na konci sedmdesátých let a uvažovala jsem, co dál. Železná opona byla dole a já jsem si najednou uvědomila, že máme v sousedství velice zajímavou zemi, která je historicky těsně spjatá s námi, ale pro svůj nesrozumitelný jazyk zůstává nepřístupná. A ta řeč se mi neskutečně líbila. Neumím to vyjádřit jinak, než že je sexy. Stejně v rockové muzice jako v poezii. Navíc jsem při několika cestách do Budapešti zjistila, že se tam žije mnohem pestřeji a volněji. Nemělo to chybu. Byla to láska na první pohled. Přihlásila jsem se na obor čeština-maďarština.

Překladatelstvím jsem se nikdy neživila. Měla jsem různá zaměstnání, vesměs šlo o redakční práci. Překlady, hlavně ty odborné, byly už od absolutoria nutným doplňkem domácího rozpočtu, tak jako pro manžela tlumočení. Takže moje pravidelná noční směna. K beletrii mě ponoukal manžel a náš společný, velice uctivý pan profesor maďarské literatury. Postupně jsem se osmělila zkoušet kratší texty a teprve od konce devadesátých let přišly na řadu vážné tituly. Nemám jich mnoho, ale jejich autoři jsou prvotřídní: především Sándor Márai nebo nositel Nobelovy ceny za literaturu Imre Kertész.

Zrovna překládáte další knihu Sándora Máraiho. Co vás na ní zaujalo?

No tak to je takové až osudové zastavení na mé profesní a soukromé cestě zároveň. Ale abych to vysvětlila. Text, na kterém pracuju, je malá sbírka autorových poznatků o životě, o světě, o společnosti a jejich hodnotách, o všem, co má „co do činění s člověkem“, o jeho místě a poslání, ale třeba i praktických všednodenních stránkách jeho existence. Každému tématu jsou věnovány jeden dva odstavce, formulované jako ponaučení. Márai byl velmi vzdělaný a sečtělý, obdivoval mimo jiné stoiky. Jeho text to věrně odráží. Na malé ploše mluví o řadě podstatných otázek, které si snad každý někdy položí. Přečtu vám schválně jednu ukázkou: „Většina lidí věnuje celý život tomu, aby se cílevědomě, lopotně, pilně a neúnavně připravili na štěstí. Vypracovávají plány, jak se stát šťastnými, cestují a pracují za tímto účelem, s pílí mravenců a krvelačností dravého tygra shromažďují potřebné náležitosti. A když jim život uplyne, přijdou na to, že všechny ty nezbytné rekviri-

zity nestihnou nashromáždit. Že člověk také musí šťastný být, už při tom. A že na tohle docela zapomněli.“

A teď si to vezměte: já jsem povahou introvert, jako správný vodnář jsem idealista, coby žena rozumím citům a pocitům a s autorem sdílím stoický postoj v takovém tom populárním chápání, který mi odjakživa imponoval. Nepřipadá vám zvláštní, když se zrovna můj život najednou odvine tak, že tu sedím na invalidním křesle a překládám takovéhle věty?

Tu knihu už máte téměř přeloženou. Co byste ještě ráda stihla?

Už jsme o tom někde mluvili, neuvažuju v kategorii „stihnout“, žiju dneškem a jsem zvyklá dívat se tak týden dopředu. Přesto mi už manžel úkol vybral, nemám se prý flinkat. Před dvěma lety se našla chybějící část rozsáhlých Máraiho deníků, jejichž výbor ve dvou svazcích vyšel díky nakladatelství Academia taky u nás. Protože z pohledu Maďarů jde o historicky choulostivá válečná léta, vydání knihy provázela obrovský zájem, dráždění i názvem „Chťel jsem mlčet“. Připravil pro české vydání tuhle vrcholně zajímavou knihu, to je náš aktuální sen a plán, ale jsou tu i potřeby vydavatele a další okolnosti, které to můžou ovlivnit. Nedávno mi navíc vytyčily novou metu děti: na přelomu roku čekáme už čtvrté vnouče, tak to se beze mě nesmí obejít.

Poděkování

V sobotu 21. listopadu 16 členů Farní rady 10 hodin promýšlelo, čím a jak se má naše farnost zabývat a žít. Co máme nabízet a co potřebujeme. Děkujeme Farní radě za její práci. Výsledky zveřejníme v příštím Okénku. /v

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 13.12. 3. adventní
7.15 h. Letohrad Sof 3,14-18a
8.45 h. Lukavice Iz 12,2-6 Flp 4,4-7
10.15 h. Orlice Lk 3,10-18
15.00 h. Letohrad - bohoslužba smíření

sobota 19.12. 18 h. Lukavice
neděle 20.12. 4. adventní
7.15 h. Letohrad Mich 5,1-4a Ž 80
8.45 h. Mistrovice Žid 10,5-10
10.15 h. Orlice Lk 1,39-45

čtvrtek Štědrý den 16 h. Orlice
pátek 25.12. Narození Páně
7.15 h. Letohrad Iz 62,11-12 Ž 98
8.45 h. Lukavice Žid 1,1-6 J 1,1-18
10.15 h. Orlice - doprovází sbor Familia cantorum: „Rybova mše vánoční“

sobota 26.12. Svátek sv. Štěpána
7.15 h. Letohrad Sk 6,8-10; 7,54-60
8.45 h. Mistrovice Ž 31
10.15 h. Orlice Mt 10,17-22

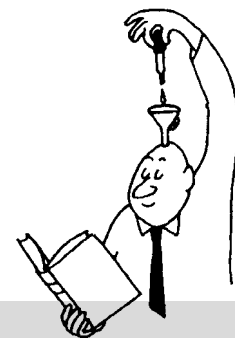
neděle 27.12. Svátek Svaté Rodiny
7.15 h. Letohrad Sir 3, 3-17a Ž 128
8.45 h. Lukavice Kol 3,12-21
10.15 h. Orlice Lk 2, 41-52

čtvrtek 31.12. (Silvestr) 17 h. Kunčice

pátek 1.1. 2016 Slavnost Ježíšovy Matky
7.15 h. Letohrad Nm 6,22-27
8.45 h. Mistrovice Ž 67 Gal 4,4-7
10.15 h. Orlice Lk 2,16-21

sobota 2.1. 18 h. Lukavice
neděle 3.1. Slavnost Zjevení Páně
7.15 h. Letohrad Iz 60,1-6
8.45 h. Mistrovice Ž 72 Ef 3,2-6
10.15 h. Orlice Mt 2,1-12

sobota 9.1. 18 h. Mistrovice
neděle 10.1. Svátek Ponoření Pána
7.15 h. Letohrad Iz 42,1-7
8.45 h. Lukavice Ž 29 Sk 10,34-38
10.15 h. Orlice Lk 3,15-16.21-22

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, Miloslava Šejvlová, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741